

доба у данашњој Бугарској становали, а позније су названи Бугари. — Највише се мењала граница на истоку, јер се на тој страни на скоро помешала два сродна племена (Срби и Бугари), мада се и данас њихове разнолике карактерне црте распознају. Прави чисто српски елеменат ни данас се не простира свуда до источних граница Србије, по томе праву етнографску границу између Срба и Бугара од прилике чини Морава, иако се сада Бугари у тим крајевима све више у Србе претапају.

По том је у новој постојбини Срба била и данашња Босна, осим северозападног краја, који се још и сада зове Турска Хрватска, а у оно доба била је у рукама хрватског племена, за тим највећи део Херцеговине, јужна Далмација, цела Црна Гора, северна Арбанија, Стара Србија, или цео новопазарски пашалук, и северни окрузи призренског пашалука; најпосле данашња Србија, осим оних округа преко Мораве.

На овоме земљишту налазимо и данас балканске Србе. Границе њиховог ширења нису се мењале у течају векова, но само је у политичком обзиру настала модификација. Један део негдашњих српских земаља (Далмација) спојен је с Аустријом; из другог опет дела поникла је потпуно самостална Црна Гора, а на северозападу постала је држава Србија; али је највећи део остао под непосредним господарством Порте. Од старих обласних назива задржала се до данас само два: Босна и Србија, други се називи изгубише, или су преиначени, а остале области, добивши нов облик, познате су сада под другим именима.

Све се српско земљиште одмах после насељења распало на многе више или мање независне кнежевине, или право рећи, сама сеоба је створила облике таквих самосталних провинција. Грчки писци и српски хроничари разликују шест знатнијих провинција, и то: праву Србију, за тим Босну, Травунију или Конављв, Захумље, Неретву или Поганију, и Зету или Дукљу (Диоклију), која је захватала тако звану српску Далмацију. Из познатих података, као и по томе, што су ове провинције међу собом биле час у пријатељству час у непријатељству, но свакад у најтешњем одношају, па се с тога и њихове међе непрестано мењашу, веома је мучно тачно одредити простор свакој посебној области. У осталом и ова кад што привидна независност не бејаше дуга века, позније се већи део ових кнежевина спојио у једноставну српску државу под господарством Немањића.

Од именованих провинција најјужнија беше Зета или Дукља. Назив је Дукља од града Диоклије, родног места цара Дукљана (Diocletianus). Развалине тога знатног града виде се и данас на југоисточној међи Црне Горе, у околини варошице Подгорице. Зета се простирала од ушћа Дрима и Бојане дуж приморја до Котора; она је обухватала највећи део данашње Црне Горе, а граничила је на југу Скадром, а на истоку правом Србијом. Ова је област играла веома важну улогу у српској историји. Отуда је пореклом владалачка лоза Немањића, који су свеколико српско земљиште у једну велику државу ујединили, и под чијим је господарством доспела Србија до врхунца своје моћи. Веома је значајно, што је Зета или Дукља била и остала у познија времена последње и једино утециште српске независности. Овде се развила Црна Гора, која је умела до данас да очува своју независност, уз пркос надмоћи турској, којој су сви јужни Словени подлегли, ово мајушно кршно гнездо стално је одрицало давање данка.